

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

G•GLOBAL

Х Астана экономикалық форумы аясындағы
**«ӘЛЕУЕТТІ МҮМКІНДІКТЕР НЕГІЗІНДЕ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҰЛТТЫҚ
ЭКОНОМИКАСЫНЫҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН АРТТЫРУ ЖӘНЕ
ӘРТАРАПТАНДЫРУЫН ЖЕДЕЛДЕТУ»**

жас ғалымдардың халықаралық ғылыми конференциясының

ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ

I БӨЛІМ

15 маусым 2017ж.

СБОРНИК ТРУДОВ

международной научной конференции молодых ученых

**«УСКОРЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ И ПОВЫШЕНИЕ
КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ
КАЗАХСТАНА НА ОСНОВЕ ПОТЕНЦИАЛЬНЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ»**

под эгидой X Астанинского экономического форума

ЧАСТЬ I

15 июня 2017г.

PROCEEDINGS

of the international scientific conference of young scholars

**«ACCELERATING DIVERSIFICATION AND IMPROVING THE
COMPETITIVENESS OF KAZAKHSTAN'S NATIONAL ECONOMY BASED
ON POTENTIAL OPPORTUNITIES»**

in the framework of the X Astana Economic Forum

PART I

15 June 2017

Астана, Қазақстан
Astana, Kazakhstan

УДК 330.(063)
ББК 65.01
Ә53

Редакционная коллегия:

Декан Экономического факультета д.э.н., профессор Макъш С.Б.,
Заместитель декана по научной работе, к.э.н., и.о. доцента Бакирбекова А.М.
Заведующий кафедрой «Экономика» к.э.н., и.о. профессора Рахметулина Ж.Б.
Заведующий кафедрой «Финансы» д.э.н., и.о. профессора Садвокасова К.Ж.
Заведующий кафедрой «Учет, аудит и анализ» к.э.н, доцент Алибекова Б.А.
Заведующий кафедрой «Менеджмент» д.э.н., профессор Толысбаев Б.С.
Заведующий кафедрой «Экономическая теория и антимонопольное регулирование» к.э.н., доцент Бабланов Т.К.
Заведующий кафедрой «Туризм» к.э.н., доцент Дуйсембаев А.А., к.э.н., и.о. доцента Мусина К.П.

Ә53 Әлеуетті мүмкіндіктер негізінде Қазақстанның ұлттық экономикасының бәсекеге қабілеттілігін арттыру және әртараптандыруын жеделдету: Жас ғалымдардың халық. ғыл. конф. еңбектер жинағы. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2017.

Ускорение диверсификации и повышение конкурентоспособности национальной экономики Казахстана на основе потенциальных возможностей: Сб. материалов межд. науч. конф. молодых ученых. – Астана: Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2017.

Proceedings of the international scientific conference of young scholars «Accelerating diversification and improving the competitiveness of Kazakhstan's national economy based on potential opportunities » Astana, L.N.Gumilyov Eurasian National University, 2017.

ISBN 978-996-31-870-2
ISBN 978-9965-31-869-6

Халықаралық ғылыми конференциясының еңбек жинағында әлеуетті мүмкіндіктер негізінде Қазақстанның ұлттық экономикасының бәсекеге қабілеттілігін жоғарылату және әртараптандыру жеделдетудің және ел экономикасының бәсекеге қабілеттілігін жоғарылату мәселелері қарастырылған.

В сборнике материалов международной научной конференции рассмотрены актуальные вопросы диверсификации национальной экономики Казахстана на основе потенциальных возможностей.

The collection of materials in the international scientific conference considers important issues of Kazakhstan's national economy diversification based on potential opportunities and development of recommendations for improving the competitiveness of the country's economy.

ISBN 978-996-31-870-2
ISBN 978-9965-31-869-6

УДК 330.(063)

Большую роль в повышении эффективности инвестиционных процессов должны сыграть, страховые компании. Причем следует отметить, что страховые компании выполняют две функции: с одной стороны все страховые структуры выполняют функции инвестиционных институтов по аккумулированию внутренних инвестиций для реализации проектов и получения доходов, с другой стороны, дальнейшее улучшение инвестиционного климата требует создания специальных страховых компаний по гарантированию инвестиционных рисков.

Наиболее развитой институциональной структурой в республике являются накопительные пенсионные фонды. Существенный поток внутренних инвестиций проходит через НПФ. Однако возможности этого инвестиционного института по обеспечению перелива свободных финансовых ресурсов и рациональному использованию инвестиционного потенциала используются слабо. Эти структуры только номинально относятся к инвестиционным институтам, но фактически не выполняют их функции.

Важнейшим элементом института рынка капитала и механизмом обеспечения инвестиционной активности в финансовых системах является фондовый рынок. На сегодня рынок ценных бумаг развивается медленными темпами в силу слабости нормативно-правовой базы.

Активизация рынка ценных бумаг в республике позволила бы создать благоприятный климат для внутреннего инвестирования и сократить отток финансовых средств из республики [4].

Эффективность механизма поиска и первоначального отбора инвестиционных возможностей повышается с использованием Банка данных в системе информационной сети государственных Корпораций. В условиях рискованного финансирования непрерывное совершенствование научно-методического и информационного обеспечения инвестиционной деятельности государственных Корпораций должно стать неотъемлемой частью аналитического сопровождения проектов.

Таким образом, главная польза Банка данных в системе информационной сети государственных Корпораций заключается в том, что он уделяет больше внимания качественной оценке и отбору инвестиционных предложений.

Литература:

1. Бузова И.А., Мховикова Г.А., Терехова В.В. Коммерческая оценка инвестиций / под ред. Есипова В.Е. СПб.: Питер, 2004. 432 с.
2. Михайлов Д.Д. Мировой финансовый рынок: тенденции развития и инструменты. - М.: Экзамен, 2000. Стр.94
3. Подшиваленко Г.П., Киселева Н.В. Инвестиционная деятельность. Учебное пособие. М.: КНОРУС, 2006. 432 с.
4. Прохоров А.Ю. Государственное регулирование как необходимая форма координации инвестиционной деятельности // Экономика, предпринимательство и право. 2012. № 5. С. 3-8.

APPROACHES TO THE ASSESSMENT OF THE TOURISTIC POTENTIAL OF THE TERRITORIES

Mussina K.P., Nassanbekova S.T.
L.N.Gumilyev Eurasian National University,
Astana, Kazakhstan,
E-mail: samalkz83.sn@gmail.com

Tourism is one of the most dynamically developing sectors of the economy. Tourism stimulates the economy and has a multiplier effect, and also positively affects local cultural and natural features [1].

The touristic potential of the territories in the most generalized form represents a set of resources and objects that could contribute to the development of tourism in the specified territory. In theory and practice there are different approaches to assessing potential of tourism. In some sources, as indicated by S. Formica [2], the term "potential" can be replaced by "attractiveness", which clearly indicates the relationship between supply and demand in the tourism market.

The potential of tourism is a potential offer (supply) of the territory, which together with the material and technical base and the general infrastructure of tourism forms a real touristic supply. The concept of tourism potential in literature is also given through the following expressions: a tourist fund or a tourist heritage, or has a wider coverage, including tourism potential and technical urban facilities, tourism and general technical infrastructure. Some authors show that the tourism fund includes the whole range of natural and cultural resources of a tourist nature.

Nowadays, there are the three main points of view that form two basic and one synthesis approaches to understanding the touristic potential of the territory: an approach based on analysis of supply, and the approach coming from the evaluation of demand [3].

The first approach (from the evaluation of supply) is based on the assumption that the measure of the touristic potential is a function that depends, first, on the number and quality of objects of the tourist attraction (Tourist attractors) and, second, on the development of tourist infrastructure of the territory. Such an approach can be found, for example, in D. Spots [4], B. Boers and C. Cottrell [5], A. Sazykina [6], D. Ushakov [7]. It should be noted that, that this approach to assessing the touristic potential of the territory is more widespread [8]. As S. Formica rightly notes [2], in accordance with this approach, it turns out that an increase in the number of museums, the number of routes for hiking and / or accommodation in the territory should automatically increase the tourist flow – but it's easy to see that in practice this is not always the case.

Approach based on demand estimation is more complicated from the viewpoint of practical application, although probably more methodologically correct. It is assumed that the touristic potential is expressed in the volume of the tourist flow; among the representatives of this approach there is no single opinion: is it a question of the current tourist flow (which can be measured fairly objectively) or about a possible / forecasted tourist flow (the estimates of which contain a certain proportion of subjectivity). Supporters of this approach believe that tourists are the best judges of the tourist attraction of the territory, and demand is an accurate measure of the tourist potential of the territory. Bright representatives of this approach are J. Krippendorf [9], M. Opperman [10], S. Jurowski and M. Olsen [11]. So, Jost Krippendorf considers the tourist potential through the prism of the possibility of creating a "final tourist product" and the ability to develop economically tourism (focusing on the limitations and opportunities for using these objects for the formation of the final tourist product).

The third approach (synthetic), quite popular today, asserts that the touristic potential is closely related to demand, but at the same time depends on the supply. The touristic potential is based on the touristic supply of the territory (system of tourist attractions and infrastructure of the territory), but depends on the tourist demand (subjective perception of tourists about the attractiveness of the territory for tourism purposes); at the same time touristic demand and supply influence each other. Representatives of this approach are S. Formica [2], S. Yatu and M. Bulai [12].

Consequently, it is possible to determine the tourist potential of the territory as the ability of the territory to generate a certain tourist flow, based on the system of tourist resources of the territory and formed from perceptions of consumers the image of the touristic attractiveness of the territory. In this definition, we emphasize the statement that the ability of the territory to generate a tourist flow directly depends on the availability of tourist resources: objects of tourist attraction (visiting attractions), on the development of the touristic infrastructure and transport accessibility of the territory. While the awareness of consumers about the tourist sites of the territory, the brand of the territory can have a noticeable effect on the formation of the tourist flow. Since the touristic

potential of the territory is not static and may change over time, a huge role on its development can play marketing tools.

Marketing aspect of development of tourist potential is also one of determine variables of touristic demand. When analyzing attractiveness of territories and attraction of tourist streams it is necessary to clearly indicate for whom the policy for the development of tourism is primarily designed: for tourists (a long-term component of the tourist flow) or excursionists (a short-term component of the tourist flow)? Which brand of the territory to promote and which key success factors (in accordance with the resource concept)? Correctly assessing the possibilities of a particular region, it is necessary to make a clear choice, which will form the basis of the policy.

Despite of different approaches to assessment of touristic potential of territory, there are varieties of methods to evaluate touristic potential of the particular destination. There is a practice of assessing the tourist potential, particularly, Quantitative assessment of all aspects or attributes for a single value, using the various tools of Multi-Criteria Decision Methods (MCDM). A large number of studies are available on the basis of MCDM. S. Yatu and M. Bulai (2011) offers a multiple linear regression method for quantifying the arrival of tourists based on four values, proposes a method of scaling using the value of the specific gravity of variables such as natural potential, anthropogenic (anthropic) potential, tourism infrastructure and technical infrastructure [12]. Where anthropogenic tourist potential represents, the sum of human creations over time, embodied in the elements of culture, history, art and civilization, technical, economic and socio-demographic factors.

Cluster analysis based on a weighted linear combination method (WLC) using the main analysis component (PCA) was proposed by Ashouri and Fariadi. They used 15 variables to assess the potential of eco-tourism [14]. Another popular way of assessing the potential of tourism and related research is through the Geographic Information System (GIS). Effat And Gegazi proposed MCDM in combination with various cartographic methods that are appropriately overlapped to obtain a ranking and weighing of tourist attractions and infrastructures [15].

Conclusion. So, it can be argued that as a result of the study, basic concepts, we can state the necessity of using a synthetic sub- course to the tourist potential of the territory. Based on the above examples, expect that the necessary focus of the disclosure of the tourist potential is achieved through research sustainable competitive advantages (success factors) of the territories necessary for formation of core competence in this market (supply factors) and creation of a demand for them. Only in this case will cities (regions, territories) turn out to be competitive in the global economy.

References:

1. UNWTO Factsheet: About UNWTO, Official web-site of UNWTO, 2015 <http://www2.unwto.org/content/what-we-do-1>
2. Formica S. Destination Attractiveness As A Function Of Supply And Demand Interaction, //A PhD Dissertation submitted to the Faculty of the Virginia Polytechnic Institute, 2000
3. Krasnikova T.S. Tourism potential of a territory and the need for its development // *Obshestvo: economica, politica pravo.* – 2015 - №6 – p. 46-48
4. Spotts D. M. Regional analysis of tourism resources for marketing purposes // *Journal of Travel Research.* 1997. Vol. 35 (3). P. 3–15.
5. Boers B., Cottrell S. Sustainable Tourism infrastructure Planning: A GIS-Supported Approach // *Tourism Geographies.* 2007. Vol. 9 (1). P. 1–21.
6. Sazykin A.M. Polemic notes of a geographer on the problems of terminology in recreational geography and tourism // *Tourism in the Far East: business, investment strategies, education and ecology: materials region. Scientific-Pract. Conf. "Daltur-2001". Vladivostok, 2002.* P. 306-310.
7. Ushakov D.S. Strategic planning in tourism. Rostov n / D., 2007. 288 pp.
8. Gavrilov A.Yu. Development of a methodology for assessing the resource potential of tourism at the regional level. // *Service in Russia and abroad.* 2012. No. 6 (33). Pp. 59-68.
9. Krippendorff J. *Marketing im Fremdenverkehr.* 2 aufl. Bern ; Frankfurt am Main, 1980. 168 p.

10. Oppermann M. Regional Aspects of Tourism in New Zealand // Regional Studies. 1994. Vol. 28 (2). P. 155–168.
11. Jurowski C. and Olsen M.D. Trends in Tourist Attractions // Journal of Travel & Tourism Marketing. 1995. Vol. 4, Iss. 1. P. 71–96.
12. Iatu C., Bulai M. New approach in evaluating tourism attractiveness in the region of Moldavia (Romania) // International Journal of Energy and Environment. 2011. Vol. 5, Iss. 2. P. 165–174.
13. Abdulla A., Soumen M. A Methodology for Assessing Tourism Potential: Case Study Murshidabad District, West Bengal, India // International Journal of Scientific and Research Publications, V. 2 (9), 2012
14. Ashouri P., Fariyadi Sh. Potential Assessment of Nature-Based Tourism Destinations Using MCA Techniques (Case Study: Lavasan-e Koochak) // Journal of Environmental Studies, Vol. 36, No. 55, Dec., 2010
15. Effat H., Hegazy M.N. Cartographic Modeling and Multi Criteria Evaluation for Exploring the Potentials for Tourism Development in the Suez Governorate, Egypt, // Environmental Issues, Sustainable Development, Millennium Development Goals, pp-11-18

ҚАЗАҚСТАНДА ТУРИСТІК-РЕКРЕАЦИЯЛЫҚ КЛАСТЕРДІ ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Есенбаева А.Е., Күнгелдіқызы Ш.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,

Астана қ., Қазақстан Республикасы

E-mail: Ainurdauren@mail.ru

Қазіргі таңда әлеуметтік-экономикалық қарқындылығы айқын көрініс алған туризм саласы экономикалық сектордың феномені екенін атап өтуде. Жалпы ішкі өнімнің қалыптасуында, сыртқы сауда балансын белсендіруде, қосымша жұмыс орындарының ашылуында және жергілікті халықты жұмыспен қамтамасыз етуде, сонымен бірге көлік және байланыс, құрылыс, ауыл шаруашылығы, отандық тауар өнімдерінің шығарылуында әлеуметтік-экономикалық дамудың тұрақтылығына бірден-бір септігін тигізіп отырған туризм саласының орны ерекше. Әлеуметтік-экономикалық дамудың факторларына білім деңгейінің артуы, мәдениет, жергілікті халықтың эстетикалық сұранымдарын да жатқызуға болады [1, 73 б.].

Қазақстан Республикасы табиғи-климаттық, тарихи, мәдени әлеуеті жоғары туристік ресурстарды пайдалана отырып, сапалы туристік өнімдерді сату арқылы ұлттық экономикаға үлкен пайда алып келетіні сөзсіз.

Аймақтың туризмін тұрақты дамытуды басқару өте ауыр, бірнеше қызметтердің тізбегінен құралады және оның негізгі құрамдас бөлігі ретінде туристік нысандардың тартымдылығын арттыру мен таныту жұмыстарын жатқызуға болады. Еліміздің туристік ресурстарға бай болуына қарамастан, туристік ресурстар немқұрайлы пайдаланып 30-40% мүмкіндігін ғана қолданып отыр [2]. Сонымен қатар, туристік өнімдердің жеткіліксіздігі мен туристік өнімдердің қымбаттылығы, ақпараттардың толық болмауы туристер тарапынан келіп түскен кемшіліктердің кездесіп отырғанын байқауға болады.

Жұмыссыздықпен күрес, халықтың әлеуметтік-тұрмыстық жағдайын жақсарту әрбір мемлекеттің ең маңызды міндеттері. Сол себепті ішкі туризм мен кіру туризмін дамыту халықтың әлеуметтік жағдайын арттыру, елдің туристік ресурстарын тиімді пайдалануды жүзеге асыру басты міндет болып табылады. Бұл орайда, еліміздегі туризмнің дамуын қалыптастыруда аймақтың туристік-рекреацияларын зерттеу арқылы негізгі факторларды анықтау қажет.

Жалпы, туристік-рекреация ұғымы - туристік ресурстарды тиімді пайдалану арқылы, демалыс кезінде туристердің физикалық және рухани күштерін қалпына келтіру болып табылады. Басқа сөзбен айтқанда, демалу және көңіл көтеру мақсатында жасалынатын